

Sytuacja na rynku kredytowym
wyniki ankiety do przewodniczących
komitetów kredytowych

III kwartał 2006

Podsumowanie wyników ankiety

- **Polityka kredytowa:** w II kwartale 2006 r. polityka kredytowa banków w sektorze przedsiębiorstw nie zmieniła się. W sektorze gospodarstw domowych utrzymała się silna tendencja do łagodzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych. Warunki i kryteria udzielania kredytów mieszkaniowych nie zostały zmienione w skali sektora.
- **Przyczyny zmian polityki kredytowej:** najważniejszą przyczyną łagodzenia kryteriów i warunków udzielania kredytów konsumpcyjnych jest nadal silna konkurencja między bankami.
- **Popyt na kredyty dla przedsiębiorstw:** banki odnotowały silny wzrost popytu na kredyty w sektorze przedsiębiorstw. Do odnotowanej w poprzednim i utrzymanej w bieżącym kwartale wyraźnej tendencji do wzrostu popytu na kredyty w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, dołączył popyt w sektorze dużych przedsiębiorstw. W segmencie kredytów długoterminowych dla tej grupy przedsiębiorstw procent netto przyjął najwyższą wartość od początku prowadzenia badań.
- **Główne przyczyny zmian popytu na kredyty dla przedsiębiorstw:** banki wskazywały, że popyt zwiększył się głównie w wyniku wzrostu zapotrzebowania na finansowanie inwestycji, zapasów i kapitału obrotowego (wartości procentów netto dla tych czynników spadły jedynie nieznacznie w stosunku do rekordowych wartości zanotowanych w poprzednim kwartale).
- **Popyt na kredyty dla gospodarstw domowych:** W skali sektora odnotowano silny wzrost popytu na kredyty, zarówno w segmencie kredytów mieszkaniowych jak i konsumpcyjnych. W obu segmentach rynku prawie wszystkie banki deklarowały, że wzrost popytu był znaczny; w przypadku kredytów konsumpcyjnych odnotowano najwyższą wartość procentu netto od początku prowadzenia badań.
- **Przyczyny zmian popytu dla gospodarstw domowych:** zdaniem banków główną przyczyną silnego wzrostu popytu na kredyty jest poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych (najwyższa wartość procentu netto od początku prowadzenia badań). W segmencie kredytów mieszkaniowych wzrost popytu został dodatkowo wzmocniony poprzez oczekiwania na dalszy wzrost cen na rynku mieszkaniowym oraz spodziewane przez klientów banków zaostrzenie polityki kredytowej w odniesieniu do kredytów walutowych po wprowadzeniu zaleceń nadzoru z *Rekomendacji S*. W segmencie kredytów konsumpcyjnych istotną przyczyną wzrostu popytu był również wzrost zapotrzebowania na finansowanie dóbr trwałego użytku.
- **Przewidywania zmian polityki kredytowej:** według banków perspektywy rozwoju sytuacji gospodarczej kraju są bardzo dobre. W III kwartale 2006 r. banki oczekują utrzymania się wysokiego popytu na kredyt w sektorze przedsiębiorstw. Pomimo tego prognozują złagodzenie kryteriów i warunków udzielania kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz kredytów konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych. Polityka kredytowa w segmencie kredytów mieszkaniowych ma zostać istotnie zaostrzona, w związku z dostosowaniem warunków i kryteriów udzielania kredytów do *Rekomendacji S* uchwalonej przez KNB.

Syntetyczne wyniki ankiety

Ankieta została przeprowadzona na przełomie czerwca i lipca 2006 r. wśród 24 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi 80,8%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny, odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w II kwartale 2006 r., jak również przewidywania banków na III kwartał 2006 r.

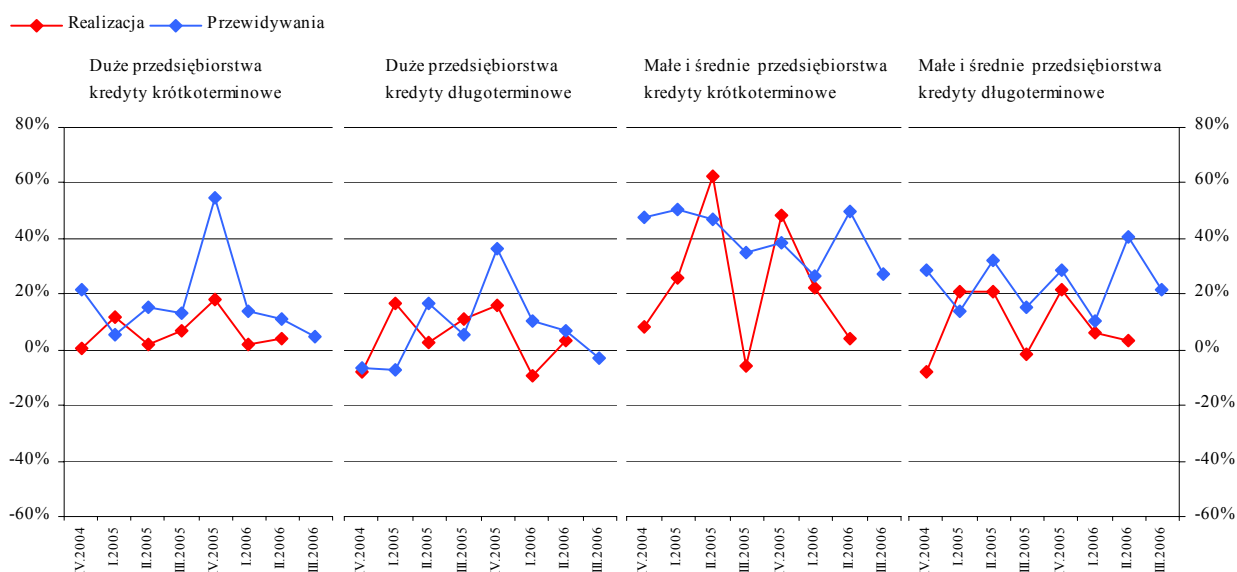
Przedsiębiorstwa

W II kwartale 2006 r. prawie wszystkie banki (96-97% ważonej aktywami liczby banków) nie zmieniły polityki kredytowej w sektorze przedsiębiorstw. W pozostałych, nielicznych bankach, kryteria i warunki udzielania kredytów zostały nieznacznie złagodzone. Brak zmian w zakresie polityki kredytowej w odniesieniu do sektora małych i średnich przedsiębiorstw oznacza wyhamowanie dominującej w poprzednich okresach tendencji do łagodzenia kryteriów i warunków udzielania kredytów w tym sektorze. W przypadku sektora dużych przedsiębiorstw również zahamowany został zarysowujący się od kilku kwartałów powolny trend łagodzenia polityki kredytowej, chociaż tendencje w zakresie łagodzenia polityki kredytowej w tym sektorze były słabsze niż w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw (zob. wykres 1).

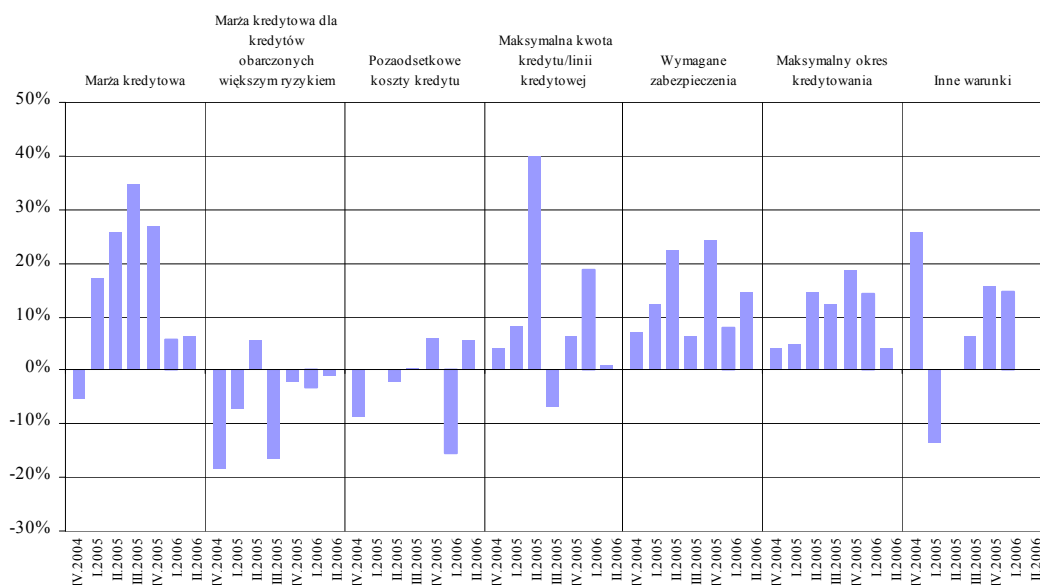
W III kwartale 2006 r. banki nie przewidują również zmian w polityce kredytowej w sektorze dużych przedsiębiorstw. Natomiast w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw powinna powrócić tendencja do łagodzenia kryteriów i warunków udzielania kredytów. Należy jednak podkreślić, że w przeciwieństwie do poprzednich kwartałów, przewidywania banków w zakresie zmian w polityce kredytowej w II kwartale 2006 r. nie sprawdziły się. Powrót do łagodzenia polityki kredytowej nastąpi więc przy założeniu, że błąd w przewidywaniach banków miał jednorazowy charakter.

Nieliczne banki, które złagodziły politykę kredytową najczęściej wydłużyły maksymalny okres kredytowania, zmniejszyły marżę kredytową i pozaodsetkowe koszty kredytu (zob. wykres 2).

Wykres 1
Kryteria kredytów dla przedsiębiorstw

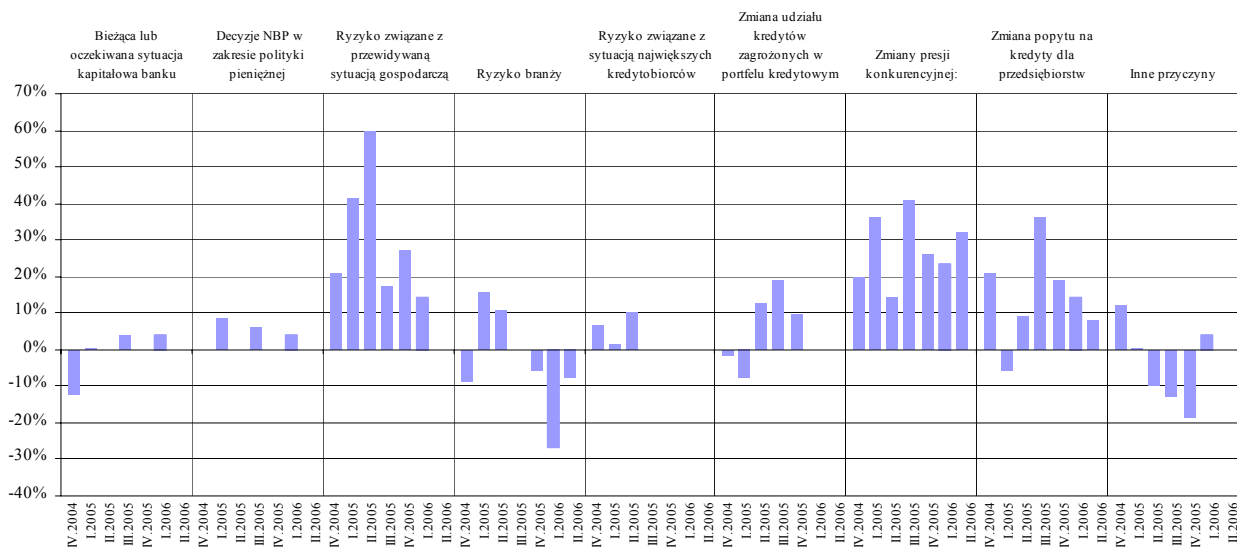

Wykres 2
Warunki przyznawania kredytów

Banki, które złagodziły politykę kredytową uznały, że jedyną istotną tego przyczyną był wzrost presji konkurencyjnej ze strony innych banków (zob. wykres 3).

Wykres 3
Przyczyny zmian polityki kredytowej

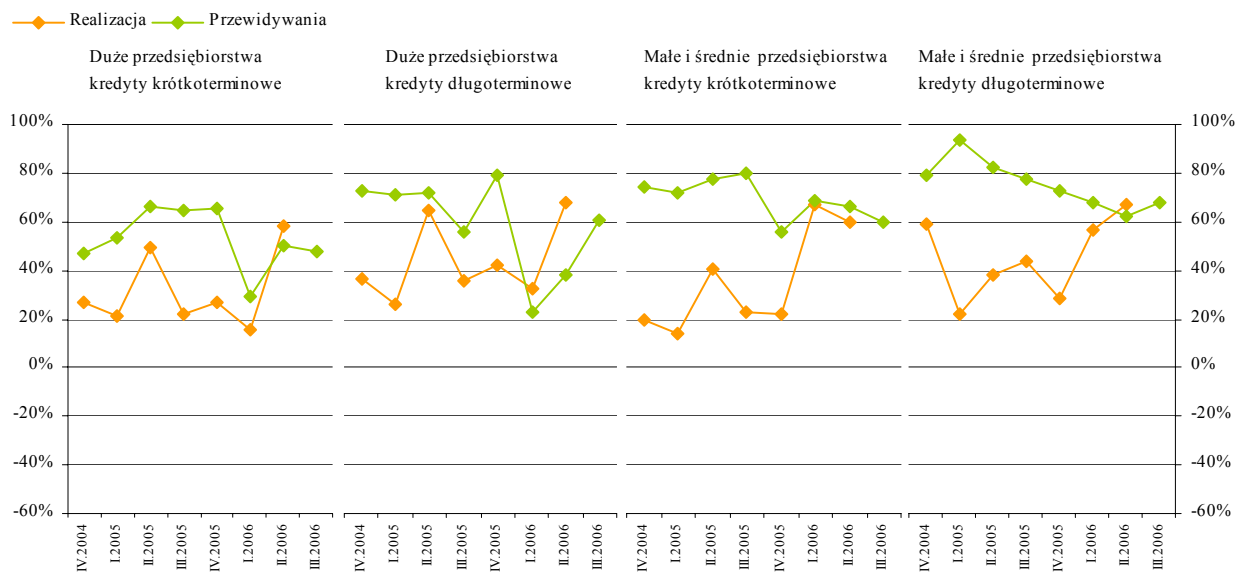

Wśród przyczyn braku zmian polityki kredytowej w sektorze przedsiębiorstw można upatrywać odnotowane przez banki istotne ożywienie w popycie na kredyty. W II kwartale 2006 r. popyt na kredyty wzrósł znacznie w sektorze dużych przedsiębiorstw i ustabilizował się na wysokim poziomie w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. Procent netto, wyrażający tendencje w całym sektorze bankowym, osiągnął najwyższą wartość od początku prowadzenia badań w segmencie kredytów długoterminowych dla dużych przedsiębiorstw. W segmencie kredytów krótkoterminowych dla dużych przedsiębiorstw procent netto osiągnął wartość zbliżoną do poziomu z okresu przedakcesyjnego przyspieszenia gospodarczego. W sektorze małych i średnich przedsiębiorstw wartości procentów netto ustabilizowały się również na wysokich poziomach, zbliżonych do II kwartału 2004 r. (zob. wykres 4).

Banki przewidują, że w III kwartale 2006 r. popyt na kredyty ze strony przedsiębiorstw będzie nadal rósł. Przewidywania wysokiego wzrostu popytu dotyczą zarówno w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, jak i dużych przedsiębiorstw (zob. wykres 4). Utrzymanie na obecnym poziomie deklarowanego przez banki wzrostu popytu na kredyty dla przedsiębiorstw w kolejnych okresach przy braku istotnych zmian polityki kredytowej powinno przelożyć się wkrótce na wyraźniejszy wzrost akcji kredytowej w sektorze przedsiębiorstw.

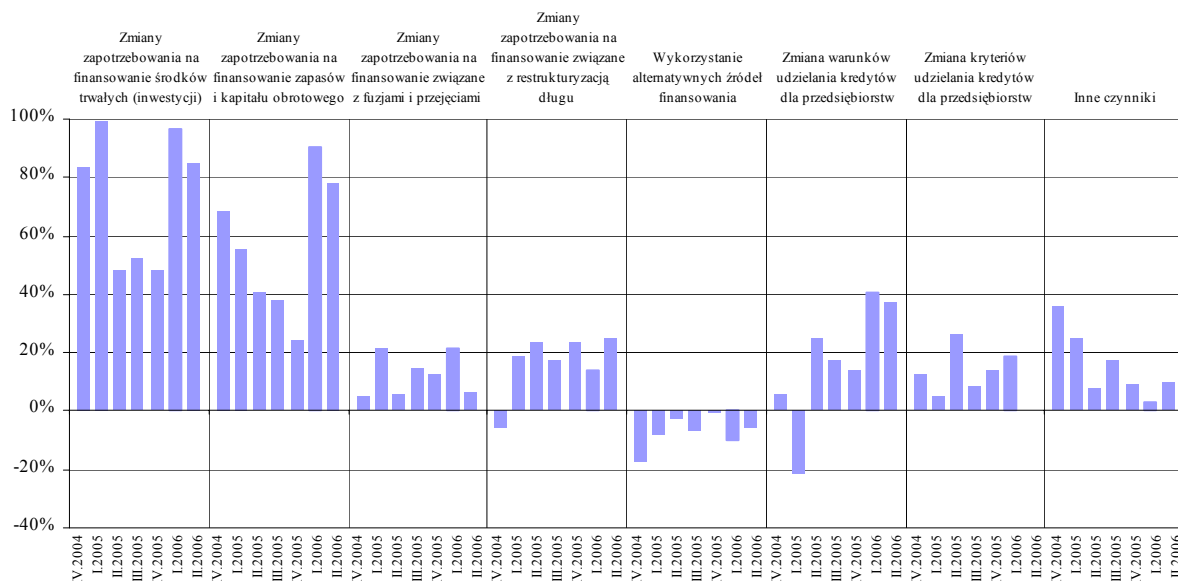
Wykres 4

Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Podobnie, jak w poprzednim kwartale, do wzrostu popytu najbardziej przyczynił się wzrost zapotrzebowania na finansowanie inwestycji i wzrost zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego. Procenty netto, mierzące siłę wpływu tych przyczyn na wzrost popytu, tylko nieznacznie spadły w porównaniu do poprzedniego kwartału, co oznacza stabilizację na rekordowo wysokich poziomach porównywalnych z wartościami z okresu przedakcesyjnego przyspieszenia gospodarczego (I kwartał 2004 r.). Do wzrostu popytu, według banków, przyczyniło się również złagodzenie warunków udzielania kredytów dla przedsiębiorstw oraz wzrost zapotrzebowania na finansowanie związane z restrukturyzacją długu. Najwyższy od IV kwartału 2003 r. poziom procentu netto w przypadku finansowania restrukturyzacji długu może oznaczać, że banki w większym stopniu są skłonne finansować przedsiębiorstwa mające dotychczas problemy z terminowym regulowaniem zobowiązań, oczekując zapewne poprawy ich sytuacji finansowej. Jedynym wymienianym czynnikiem, który oddziaływał na spadek popytu na kredyty było wykorzystanie alternatywnych źródeł finansowania przez przedsiębiorstwa, głównie własnych środków lub środków z emisji papierów dłużnych (zob. wykres 5). Wzrost popytu sektorze przedsiębiorstw, jak również przyczyny tego wzrostu, sugerują, że przedsiębiorstwa kontynuowały inwestycje w II kwartale 2006 r., finansując je również poprzez zadłużanie się w bankach.

Wykres 5
Przyczyny zmian popytu na kredyt

Gospodarstwa domowe

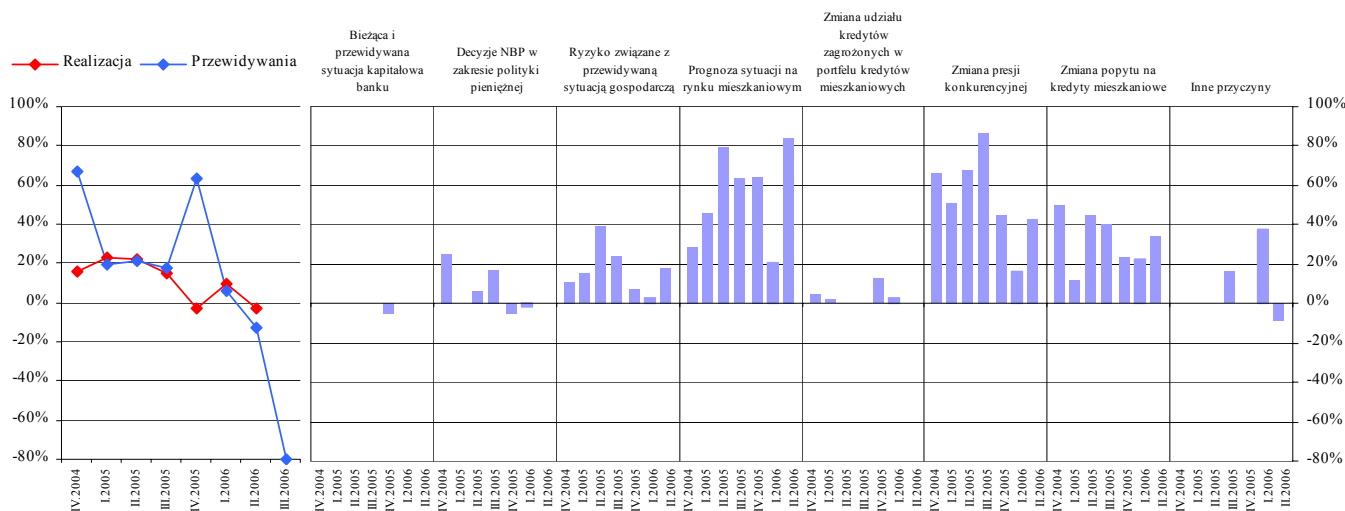
W II kwartale 2006 r. znaczna większość banków (79,1% ważonej aktywami liczby banków) nie zmieniła kryteriów przyznawania kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych. Wśród pozostałych banków nieznacznie przeważał odsetek banków, które zaostrzyły politykę kredytową. Po kwartale przerwy, procent netto przyjął ponownie ujemną wartość, nieznacznie poniżej zera (zob. wykres 6).

Banki przewidują jednak znaczne zaostrzenie polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych w III kwartale 2006 r., w związku z dostosowaniem polityki kredytowej do *Rekomendacji S* dotyczącej dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytów zabezpieczonych hipotecznie uchwalonej przez Komisję Nadzoru Bankowego w marcu br. (zob. wykres 6).

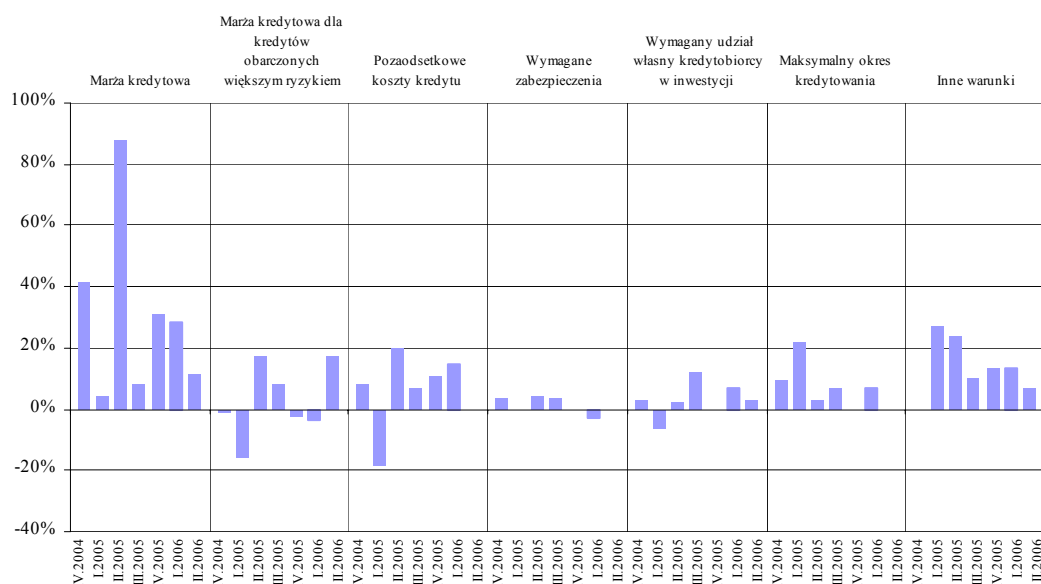
Banki, które złagodziły kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych, jako przyczyny tych zmian, najczęściej wymieniali prognozowaną sytuację na rynku mieszkaniowym, wzrost presji konkurencyjnej i popyt na kredyty mieszkaniowe. Wśród innych przyczyn złagodzenia polityki kredytowej banki wymieniły zmniejszenie się ryzyka związanego z przewidywaną sytuacją gospodarczą. Z kolei przyczyną zaostrzenia kryteriów i warunków udzielania kredytów mieszkaniowych były rekomendacje nadzoru bankowego (zob. wykres 6).

Banki, które złagodziły politykę kredytową w segmencie kredytów mieszkaniowych najczęściej zmniejszały pozaodsetkowe koszty kredytu i wydłużały maksymalny okres kredytowania (zob. wykres 7).

Wykres 6
Polityka kredytowa i przyczyny jej zmian – kredyty mieszkaniowe

Wykres 7
Warunki przyznawania kredytów mieszkaniowych

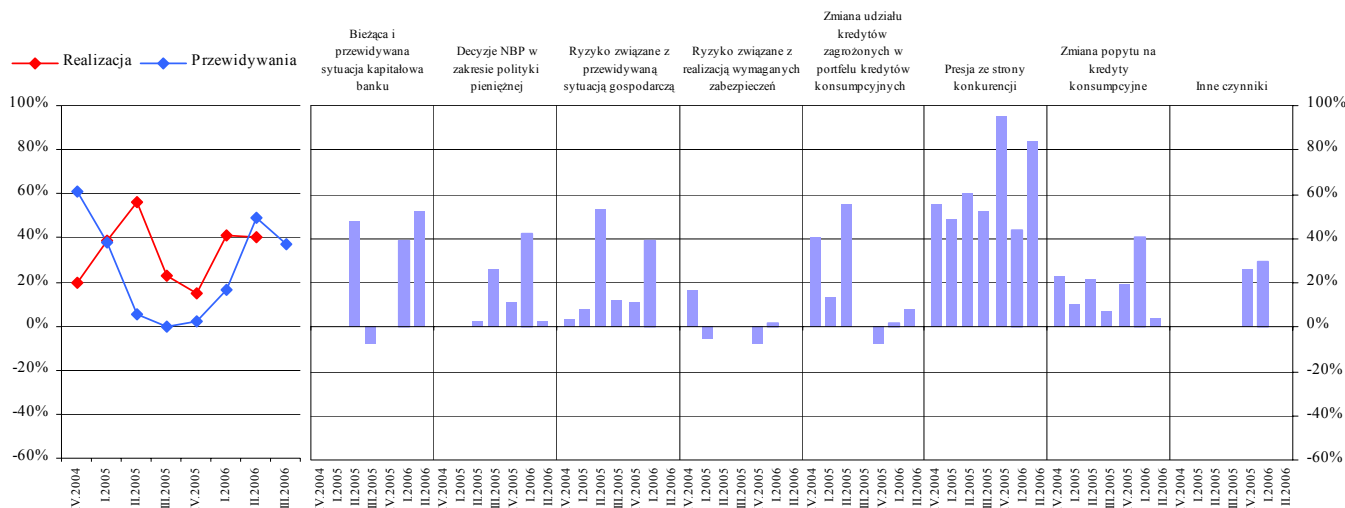

Okolo połowy banków (56,5% ważonych aktywami) nie zmieniło polityki kredytowej również w segmencie kredytów konsumpcyjnych. Wśród banków, które zmieniły politykę kredytową zdecydowanie przeważały te, które złagodziły kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych. Banki przewidują również dalsze łagodzenie polityki kredytowej w III kwartale 2006 r., co oznaczać będzie utrzymanie wyraźnej tendencji do łagodzenia warunków i kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych (zob. wykres 8).

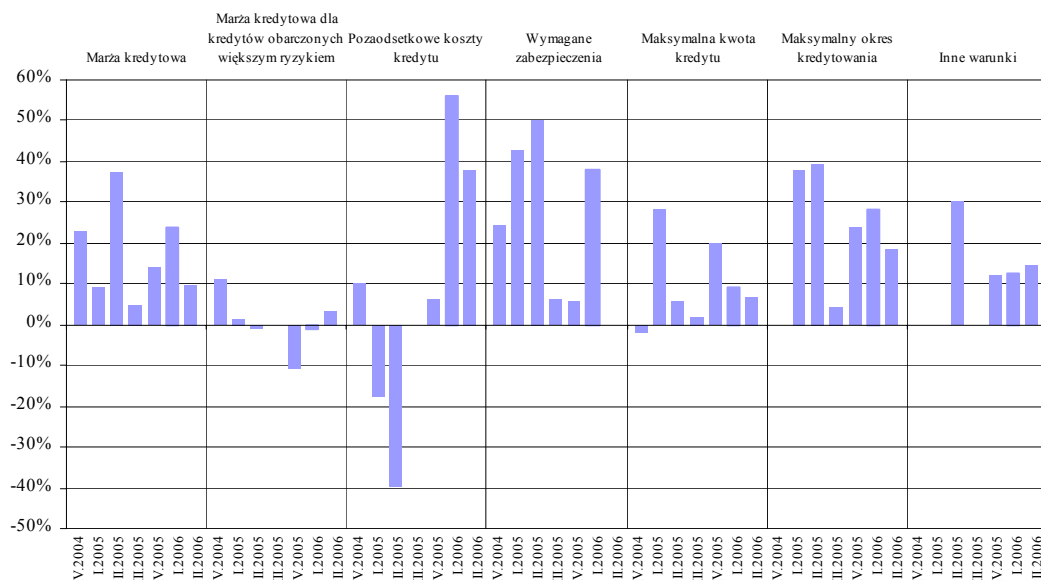
Wzrost presji konkurencyjnej nadal jest najważniejszą przyczyną łagodzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych. Najsilniej odczuwaną jest presja ze strony innych banków. W II kwartale 2006 r. dla łagodzenia polityki kredytowej istotna była również bieżąca i przewidywana sytuacja kapitałowa banków (zob. wykres 8).

Banki, które złagodziły kryteria przyznawania kredytów konsumpcyjnych, najczęściej zmniejszały pozaodsetkowe koszty kredytu, wydłużały maksymalny okres kredytowania i zmniejszały marżę kredytową (zob. wykres 9). W porównaniu z poprzednim kwartałem wpływ tych czynników na łagodzenie polityki kredytowej spadł.

Wykres 8
Polityka kredytowa i przyczyny jej zmian – kredyty konsumpcyjne

Wykres 9
Warunki przyznawania kredytów konsumpcyjnych

Zgodnie z opinią wyrażoną w poprzedniej edycji ankiety, spadek popytu na kredyty mieszkaniowe w I kwartale 2006 r. był jednorazowy. W II kwartale 2006 r. popyt w tym segmencie kredytów istotnie wzrósł. Procent netto przyjął jedną z najwyższych wartości od początku prowadzenia badań. Żaden z banków nie odczuł spadku popytu, a 81,2% ważonych aktywami banków uznało, że popyt wzrósł znacznie¹ (zob. wykres 10).

Prognozy dotyczące sytuacji na rynku mieszkaniowym (oczekiwany wzrost cen) był zdaniem banków najważniejszą przyczyną wzrostu popytu na kredyty w II kwartale 2006 r. Procent netto przyjął w tej kategorii najwyższą wartość od czasu wzrostu popytu na kredyty mieszkaniowe w obawie przed wzrostem cen mieszkań po wstąpieniu

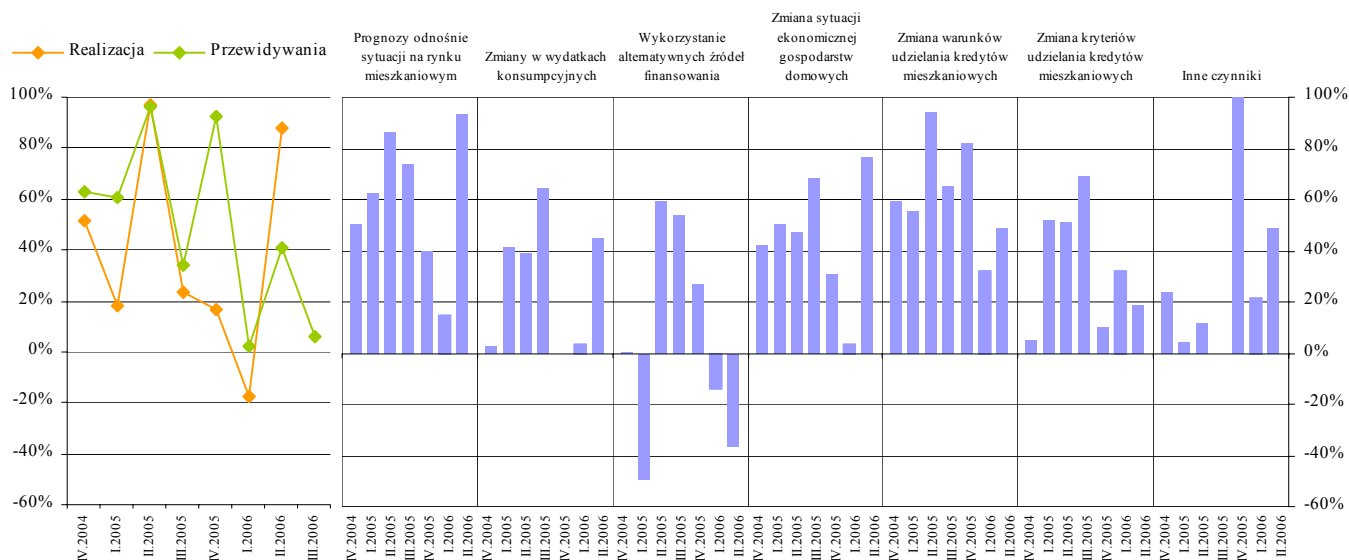
¹ Tylko 6,7% ważonych aktywami banków uznało, że popyt wzrósł nieznacznie.

Polski do UE (II kwartał 2004 r.). Równie istotnym czynnikiem wzrostu popytu była poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych (najwyższa wartość procentu netto od początku prowadzenia badań). Wśród innych przyczyn wzrostu popytu banki wymieniały również spodziewane przez klientów banków zaostrzenie polityki kredytowej w odniesieniu do kredytów walutowych po wprowadzeniu zaleceń nadzoru z *Rekomendacji S*, złagodzenie warunków udzielania kredytów i zmiany w wydatkach konsumpcyjnych. Jedynym czynnikiem, który oddziaływał w kierunku spadku popytu było wykorzystanie przez gospodarstwa domowe alternatywnych źródeł finansowania nieruchomości oraz kredytów z innych banków (zob. wykres 10).

Banki nie są zgodne co do zmian popytu na kredyty mieszkaniowe w III kwartale 2006 r. Nieznacznie przeważały banki, które przewidują dalszy wzrost popytu, jednak 38% ważonych aktywami banków przewiduje spadek popytu, z czego ponad połowa uważa, że popyt zmniejszy się znacznie (zob. wykres 10).

Analiza odpowiedzi na pytania dotyczące popytu na kredyty mieszkaniowe i wskazywanych przez banki przyczyn jego zmian świadczy o silnej tendencji do wzrostu popytu, która w II kwartale została dodatkowo wzmocniona przez alokację popytu z III kwartału na II kwartał przez gospodarstwa domowe, które, z jednej strony spodziewały się kontynuacji wzrostu cen na rynku nieruchomości, a z drugiej strony konieczności wykazywania wyższych dochodów przy ubieganiu się o kredyt walutowy po wejściu w życie *Rekomendacji S*. Część gospodarstw domowych mogła więc przyspieszyć decyzję o zakupie mieszkania. Stąd również oczekiwany przez część banków spadek popytu w III kwartale 2006 r. Ze względu na tę alokację popytu, wpływ *Rekomendacji S* na rynek kredytów mieszkaniowych będzie można ocenić dopiero w kolejnych edycjach ankiety.

Wykres 10
Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

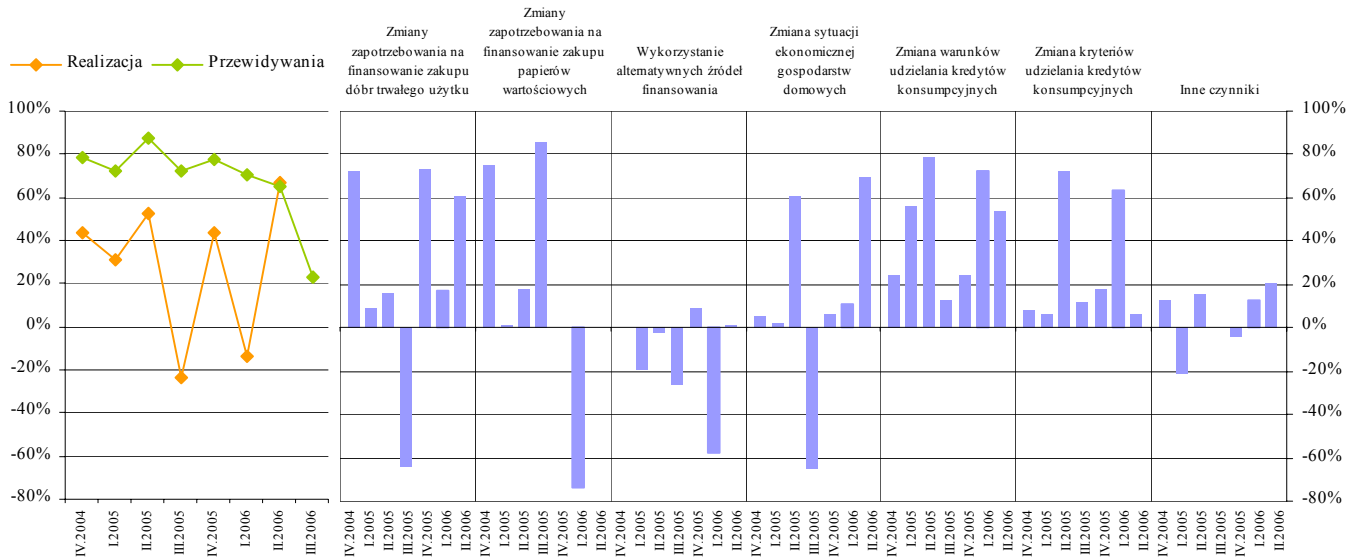
Równie dynamiczny wzrost popytu banki odnotowały w segmencie kredytów konsumpcyjnych. Żaden z banków nie odnotował spadku popytu, a procent netto przyjął najwyższą wartość w od początku prowadzenia badań. Dodatkowo około połowa ważonych aktywami banków uznała, że wzrost popytu był znaczny.² Banki spodziewają się jednak znacznie słabszego wzrostu popytu w następnym kwartale (zob. wykres 11).

Poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych była w II kwartale 2006 r. najważniejszą przyczyną wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne. Podobnie jak w przypadku kredytów mieszkaniowych procent netto w tej kategorii przyjął najwyższą wartość od początku prowadzenia badań. Wśród innych przyczyn wzrostu popytu

² Tylko 16% ważonych aktywami banków uznało, że popyt wzrósł nieznacznie.

banki wymieniły wzrost zapotrzebowania na finansowania dóbr trwałego użytku oraz złagodzenie warunków udzielania kredytów.

Wykres 11
Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego³.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 24 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1

**Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności
uwzględniona przy liczeniu wag**

Nr pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
	Kredyty długoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów. W przypadku przedsiębiorstw nie uwzględniono podziału na duże oraz małe i średnie przedsiębiorstwa, ze względu na brak odpowiednich danych w statystyce bankowej.

Źródło: NBP.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w kwietniu i maju 2006 r., czyli w okresie, którego dotyczy ankietę.⁴ Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał

³ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

⁴ Na czas opracowywania wyników ankiety nie były dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w czerwcu 2006 r. ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2

Sposób liczenia procentu netto

Nr pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP.